

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

СЕРНЯК Оксана Михайлівна

УДК 371.314

**ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ
ДО ПЕДАГОГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ КОЛЕКТИВНОЮ
НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ УЧНІВ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Тернопіль – 2008

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук, професор
ВИХРУЩ Віра Олександрівна,
Тернопільський національний
педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
кафедра педагогіки
і методики початкового навчання,
завідувач.

Офіційні опоненти:

доктор педагогічних наук, професор
ЗАВГОРОДНЯ Тетяна Костянтинівна,
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
кафедра педагогіки,
завідувач, м. Івано-Франківськ;

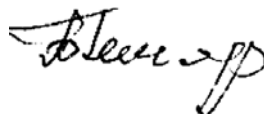
кандидат педагогічних наук
ВАСИЛЬЧЕНКО Лілія Володимирівна,
Запорізький обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
Міністерства освіти і науки України,
директор навчально-методичного
центру дистанційного навчання,
м. Запоріжжя.

Захист відбудеться 26 червня 2008 року о 14.30 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.053.01 у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка за адресою: 46027, м.Тернопіль, вул. М.Кривоноса, 2, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за адресою: 46027, м.Тернопіль, вул. М.Кривоноса, 2.

Автореферат розісланий 23 травня 2008р.

В.о.ученого секретаря
спеціалізованої вченої ради

Шиян Б.М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Реалізація курсу на модернізацію системи освіти у світлі перспектив входження до європейського освітнього простору потребує застосування нових підходів до освіти та виховання молоді. У Державній національній програмі “Освіта” (Україна XXI століття), Законі України “Про освіту”, Національній доктрині розвитку освіти наголошується на необхідності удосконалення керівництва процесами навчання та виховання, зокрема розробки наукових основ управління навчально-пізнавальною діяльністю школярів та професійної підготовки педагогічних кадрів, здатних до ефективного управління освітнім процесом.

Забезпечення майбутнього вчителя методологічними, теоретичними та методичними основами управління навчально-пізнавальною діяльністю школярів стало предметом досліджень вітчизняних та зарубіжних учених (С.Архангельського, К.Єсиповича, О.Кірсанова, Н.Кузьміної, Ю.Кулюткіна, О.Леонтєва, Л.Паращенко, Л.Ричкової, В.Конаржевського, В.Стрезикозіна, Н.Тализіної, В.Якуніна, В.Ястребової та ін.). Проте шкільна практика свідчить про недостатній рівень застосування у сучасній школі новітніх технологій ефективного керівництва навчально-пізнавальною діяльністю учнів з метою підвищення якості навчання, розкриття здібностей та нахилів школярів, розвитку їх інтелектуальних, моральних і духовних сил.

Підготовка молоді до активної участі у суспільному житті вимагає врахування сучасним учителем тенденцій розвитку суспільства, коли ефективність діяльності залежить не тільки від професійної компетентності і досвіду роботи окремих її учасників, але й від їх уміння співпрацювати, кооперувати творчі зусилля, знаходити раціональні способи організації колективної діяльності.

Розв’язання означених завдань детермінує впровадження у навчальний процес новітніх форм організації навчально-пізнавальної діяльності, що стимулюють співпрацю, співтворчість, кооперацію учасників навчального процесу. Проблеми навчальної співпраці та колективного навчання знайшли відображення у наукових працях Г.Антипіної, В.Вихрущ, В.Дьяченка, Х.Лійметса, Ю.Мальованого, Є.Маргуліса, І.Матюші, А.Петровського, Н.Пожар, М. Чередова, О.Ярошенко та ін.

Водночас аналіз шкільної практики свідчить про труднощі випускників педагогічних вищих навчальних закладів у забезпеченні міжособистісної взаємодії учнів, їх активного спілкування та співпраці у спільній навчально-пізнавальній діяльності.

Результати аналізу професійної діяльності вчителя, його фахової підготовки дали змогу виявити низку суперечностей, що негативно позначаються на організації навчально-виховного процесу: між новими вимогами до освіти й

застарілими формами і методами організації навчально-пізнавальної діяльності учнів; між фронтальним (загальнокласним) характером шкільного навчання та індивідуальним характером засвоєння навчального матеріалу; між фрагментарними знаннями студентів вищої школи окремих аспектів колективної навчально-пізнавальної діяльності учнів і необхідністю системної підготовки до її забезпечення у професійній діяльності.

Науково обгрунтоване вирішення зазначених проблем детермінує переосмислення цілей та завдань підготовки майбутнього педагога. Актуальною для педагогічної практики є проблема формування готовності майбутнього вчителя до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів; дослідження її структури, основних показників та оптимальних умов формування цієї важливої професійної якості; збагачення змісту, форм і методів професійної підготовки, які забезпечують її формування.

Актуальність проблеми, наявні суперечності та необхідність їх розв'язання зумовили вибір теми дослідження: **“Формування готовності майбутнього вчителя до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів”**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану науково-дослідних робіт Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка з проблеми “Забезпечення якості професійно-педагогічної освіти в умовах запровадження КМСОНП у вищу освіту України” (№ 0105 U 003092). Тема дисертації затверджена вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 5 від 22.02.2005р.) та узгоджена у Раді з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології АПН України (протокол № 6 від 19.06. 2007 року).

Мета дослідження: науково обгрунтувати та експериментально перевірити організаційно-методичну систему формування готовності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів.

Реалізація мети дослідження передбачає розв'язання **таких завдань:**

1. На основі аналізу наукових джерел з'ясувати сутність поняття “готовність до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів” та виявити особливості її формування у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін.

2. На основі теоретичних джерел та аналізу структури педагогічної діяльності визначити зміст і специфіку управлінських функцій учителя гуманітарних дисциплін у процесі педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю школярів.

3. Визначити критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів.

4. Розробити та експериментально перевірити компоненти організаційно-методичної системи та педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутнього вчителя до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів.

Предмет дослідження – організаційно-методична система формування готовності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених у дослідженні завдань використано комплекс взаємопов'язаних методів: *теоретичні* (аналіз філософської, психолого-педагогічної та методичної літератури, педагогічне моделювання, узагальнення) з метою з'ясування сучасного стану теорії і практики проблеми); *емпіричні* (анкетування, інтерв'ювання, бесіди, тестування, спостереження, контрольні роботи, метод експертних оцінок) із метою одержання валідних експериментальних даних; *експериментальні* (педагогічний експеримент: констатувальний та формувальний) із метою створення та перевірки ефективності педагогічних умов; *статистичні* (методи математичної статистики).

Дослідно-експериментальна робота здійснювалася на базі Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, Хмельницького національного університету. У дослідженні взяли участь 544 студенти факультетів гуманітарного профілю.

Дослідження здійснювалося поетапно упродовж 2002 – 2008 рр.

На першому – *констатувальному* – етапі (2002 – 2003 рр.) здійснено аналіз філософської, психологічної і педагогічної літератури з проблеми педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів; визначено теоретичні основи, вихідні принципи та методiku дослідження, розроблено завдання дисертаційної роботи; визначено структуру та зміст категорії “готовність майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів”, визначено критерії, показники та рівні її сформованості; здійснено діагностику рівнів сформованості означеної якості у майбутніх учителів гуманітарних дисциплін.

На другому – *формувальному* – етапі (2003 – 2006 рр.) розроблено і апробовано організаційно-методичну систему формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів; реалізовано педагогічні умови

формування означеної якості; здійснено дослідно-експериментальну роботу, спрямовану на перевірку дієвості організаційно-методичної системи.

На третьому – *підсумковому* – етапі (2006 – 2007рр.) здійснено статистичну обробку експериментальних даних, проаналізовано й узагальнено отримані результати дослідження, сформульовано основні висновки і рекомендації щодо їх упровадження в навчальний процес вищих педагогічних закладів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що вперше:

- уточнено сутність поняття “готовність до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів”, виявлено особливості її формування у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін;

- визначено структуру досліджуваного феномена у єдності і взаємодії його складових: мотиваційно-ціннісного (аксіологічного), змістово-пізнавального (гносеологічного) та організаційно-управлінського (діяльнісного) компонентів; визначено критерії та показники рівнів її сформованості;

- обґрунтовано зміст та специфіку управлінських функцій вчителя гуманітарних дисциплін у процесі педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів;

- теоретично обґрунтовано та розроблено організаційно-методичну систему формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю, виділено її основні компоненти; визначено та перевірено педагогічні умови формування означеної якості у майбутніх учителів гуманітарних дисциплін (розвиток позитивної мотивації до застосування колективних форм навчально-пізнавальної діяльності учнів; формування системних знань про сутність колективної навчально-пізнавальної діяльності та основ педагогічного управління цим видом діяльності; цілеспрямований розвиток у студентів організаційно-управлінських та комунікативних умінь; реалізація комунікативно-діяльнісного підходу у процесі професійної підготовки; науково-методичне забезпечення зразків ефективної професійної поведінки з елементами оптимального педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів);

- конкретизовано зміст та форми організації колективної навчально-пізнавальної діяльності учнів у процесі викладання гуманітарних дисциплін.

Практичне значення одержаних результатів: розроблено та впроваджено організаційно-методичну систему формування готовності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів; розроблено та впроваджено у навчальний процес авторський курс “Теоретико-методичні основи педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів”; розроблено методичні рекомендації для вчителів та студентів щодо забезпечення педагогічного

управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

Результати дослідження впроваджено у навчальний процес Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка №5 від 25.01.2008р.), Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка № 10/91 від 26.12. 2007 р.), Хмельницького національного університету (довідка №141/ 111 від 31.01. 2008 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні результати доповідалися на науково-практичних конференціях – міжнародних “Особистісно-орієнтовані педагогічні технології у початковій освіті” (Тернопіль, 2006); всеукраїнських “Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм: проблеми теорії і практики підготовки вчителя-вихователя-викладача” (Київ, 2005), “Нові концепції викладання іноземної мови в контексті Болонського процесу” (Київ, 2007), “Проблеми якості практичної підготовки фахівців в умовах реформування вищої освіти” (Хмельницький, 2007), “Професійні компетенції та компетентності вчителя / Регіональний науково-практичний семінар” (Тернопіль, 2006), “Удосконалення змісту та технологій оцінювання якості підготовки майбутніх фахівців відповідно до вимог Європейської асоціації якості освіти” (Тернопіль, 2007).

Публікації. Основні результати дослідження відображено у 10 одноосібних публікаціях, з них 4 опубліковано у наукових фахових виданнях, 5 – у фахових збірниках матеріалів конференцій, 1 навчально-методичний посібник.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (275 найменувань, з них 26 іноземними мовами), 19 додатків на 45 сторінках. Основний зміст дисертації викладено на 181 сторінці. Робота містить 32 таблиці і 10 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність та доцільність дослідження, визначено мету і завдання, об’єкт, предмет, методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення одержаних результатів, відображено їх достовірність та апробацію.

У першому розділі – “Управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів як педагогічна проблема” – здійснено теоретичний аналіз проблеми педагогічного управління з позицій філософії, психології, педагогіки, методики викладання гуманітарних дисциплін; визначено сутність, зміст та специфіку підготовки майбутнього учителя гуманітарних дисциплін до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю (КНПД) учнів; з’ясовано особливості застосування колективних форм організації

навчання у процесі вивчення гуманітарних дисциплін; окреслено значення педагогічного спілкування у структурі організаційно-управлінської діяльності вчителя.

Аналіз психолого-педагогічної літератури та вивчення практичного педагогічного досвіду з проблем удосконалення сучасної освітньої практики спонукають трактувати колективну навчально-пізнавальну діяльність як вид навчальної діяльності, що передбачає реалізацію об'єктивної необхідності учнів у співпраці та їх суб'єктивної потреби у спілкуванні, а саме: усвідомлення школярами спільної мети навчальної діяльності, об'єднання зусиль усіх учасників та цілеспрямований розподіл праці з метою виконання спільного навчального завдання, забезпечення умов колективної взаємодії учнів, що передбачає міжособистісний взаємозв'язок, взаємовплив та взаємовідповідальність, координованість та узгодженість дій, взаєморозуміння, взаємоконтроль між членами навчального об'єднання у процесі розв'язання колективного завдання.

Результати аналізу вітчизняних і зарубіжних наукових досліджень (М.Виноградова, В.Вихрущ, А.Киричук, В.Котов, Х.Лійметс, Н.Пожар, І. Чередов, О.Ярошенко, П.Арендс, С.Каган, П.Нейшн, М.Лонг, Е.Страчар) свідчать, що одним із найважливіших факторів удосконалення процесу вивчення гуманітарних дисциплін є використання потенціалу колективної навчально-пізнавальної діяльності.

Застосування колективних форм організації навчання є визначальною стратегією навчання гуманітарних дисциплін, оскільки вони є засобом організації навчального процесу, який зумовлює активне сприйняття учнем навчального матеріалу у процесі співпраці з учителем та однолітками, реалізацію його потреби у спілкуванні. Забезпечення на уроках гуманітарних дисциплін міжособистісної взаємодії під час колективної навчально-пізнавальної діяльності учнів передбачає взаємообмін навчальною інформацією, уявленнями, думками, ідеями, емоціями та переживаннями з педагогом та однолітками, що сприяє зміцненню та збагаченню духовної сфери учня, формуванню його ціннісно-нормативної системи знань.

З'ясовано переваги колективних форм організації навчально-пізнавальної діяльності під час вивчення гуманітарних дисциплін у порівнянні із фронтальними та індивідуальними організаційними формами, серед них: висока продуктивність діяльнісного обміну під час розв'язання колективних навчальних завдань; активне стимулювання пізнавальної активності учнів; можливість інтеграції навчально-пізнавальної діяльності учнів і спілкування, нерозривності навчання та діяльності; високий рівень вирішення комунікативних завдань, спрямованих на досягнення мети діяльності; широкий спектр можливих соціально-нормованих типів поведінки учнів; партнерський спосіб освоєння фонду навчальної інформації; високий рівень координації та кооперації дій у процесі розв'язання колективних навчальних завдань.

Детермінантою КНПД у процесі вивчення гуманітарних дисциплін є спілкування, забезпечення якого сприяє зміцненню та збагаченню інтелектуальної

та особистісно-духовної сфери учня, розвиток і поглиблення якої активізується під час колективної навчально-пізнавальної діяльності.

На основі аналізу вітчизняних і зарубіжних наукових досліджень конкретизовано зміст поняття “педагогічне управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів у процесі вивчення гуманітарних дисциплін”, яке відображає систему психолого-педагогічних методів і засобів, втілених у багатofакторній управлінській діяльності учителя з метою активізації пізнавальної діяльності учнів у процесі колективної взаємодії та активного спілкування під час розв’язання колективних навчальних завдань, що сприяє створенню системної сукупності умов для ефективного досягнення освітньо-виховних цілей, а саме: розширення інтелектуальних можливостей та формування особистісних, загальнолюдських, національних і соціальних цінностей школярів, які транслюються у освітній процес гуманітарними дисциплінами.

Поетапність педагогічного управління процесом вивчення гуманітарних дисциплін у дослідженні розглядаємо у єдності етапів: *підготовчого*, який передбачає створення умов для оволодіння учнями основами навчального матеріалу (фактами, даними, поняттями, зв’язками і закономірностями, теоріями, правилами, законами, термінологією, символами, іменами, назвами, лексичними одиницями тощо) у процесі КНПД з метою накопичення учнями фонду знань з означених предметів; *оперативного*, який передбачає забезпечення педагогічно-управлінської діяльності вчителя з впровадження колективних навчальних завдань, спрямованих на здійснення учнями основних розумових дій (операцій аналізу, синтезу, порівняння, класифікації, систематизації) з метою створення психологічного простору, у якому повинні відбуватися певні зміни інтелектуальної та духовної сфери суб’єкта пізнання; *підсумкового*, який передбачає цілеспрямоване коректування системи педагогічного впливу та здійснення контролю у процесі КНПД учнів з метою виявлення змін інтелектуального та духовного характеру, що відбулися у свідомості та поведінці учнів, а також якостей, сформованих та закріплених як наслідок впливу гуманітарних дисциплін на розвиток особистості.

На основі узагальнення теоретичних підходів та структури педагогічної діяльності визначено специфіку управлінських функцій учителя у процесі педагогічного управління КНПД учнів під час викладання гуманітарних дисциплін:

– *прогностичної* (прогнозування вчителем КНПД учнів, визначення етапів її реалізації з метою інтеріоризації учнями оцінних понять та суджень, здійснення оцінки, узагальнень, висновків, визначення явищ, понять);

– *конструктивно-проективної* (проектування навчальних занять, розробка педагогічних ситуацій, які передбачають КНПД учнів із метою формування ціннісно-нормативної системи особистості школяра);

– *функції планування* (визначення етапів спільних дій учителя та учнів у процесі КНПД);

– *організаційної* (поєднання цілей, змісту та практичної організації навчально-виховного процесу, застосування методів, засобів і технологій колективного навчання з метою забезпечення належної взаємодії між самими учнями та між учнями і педагогом, включення учнів у систему міжособистісного спілкування);

– *регулювальної* (цілеспрямоване коригування КНПД учнів, яке полягає у внесенні змін чи корекцій у роботу школярів із метою здійснення педагогічного впливу на їх пізнавальну діяльність та поведінку у процесі формування інтелектуальних можливостей та особистісних цінностей школярів);

– *розвивальної* (управлінська діяльність, спрямована на активізацію інтелектуальних сил, здібностей та нахилів школярів, із метою забезпечення можливостей постійного особистісного розвитку кожного учня, що забезпечується під час вивчення гуманітарних дисциплін та активізується у процесі колективної навчально-пізнавальної діяльності учнів);

– *контрольно-оцінювальної* функції (здійснення контролю за рівнем знань та якістю засвоєння учнями навчального матеріалу та сформованістю у них відповідних умінь і навичок, моніторинг КНПД учнів у єдності процесу, результатів та продуктів цієї діяльності з метою відстеження морально-практичної діяльності учнів у процесі спільної діяльності у навчальній групі, виявлення рівня сформованості ціннісно-нормативної системи особистості).

Аналіз ролі та специфіки педагогічного управління КНПД у процесі викладання гуманітарних дисциплін свідчить, що необхідним компонентом змісту професійної підготовки сучасного вчителя є формування його готовності до педагогічного управління КНПД учнів як однієї з ознак професійної компетентності та педагогічної майстерності вчителя.

У другому розділі – “Науково-методичні основи формування готовності майбутнього вчителя до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів” – подано інтерпретацію сутності поняття “готовність до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів”, здійснено аналіз стану сформованості означеної якості у майбутніх учителів гуманітарних дисциплін; розкрито зміст організаційно-методичної системи формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до педагогічного управління КНПД, в основу якої покладено обґрунтовані педагогічні умови.

На основі узагальнення теоретичних підходів конкретизовано поняття “готовність майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів” як цілісне особистісне професійне новоутворення, що уособлює оволодіння вчителем організаційним досвідом управління означеним видом навчально-пізнавальної

діяльності на досконалому рівні. Означена професійна якість передбачає наявність у педагога чіткого розуміння суті та структури КНПД, професійної реалізації управлінських педагогічних функцій з метою створення сукупності умов для збагачення інтелектуальної та особистісно-духовної сфери учня, інтеріоризації цінностей, які транслюються в освітній процес гуманітарними дисциплінами.

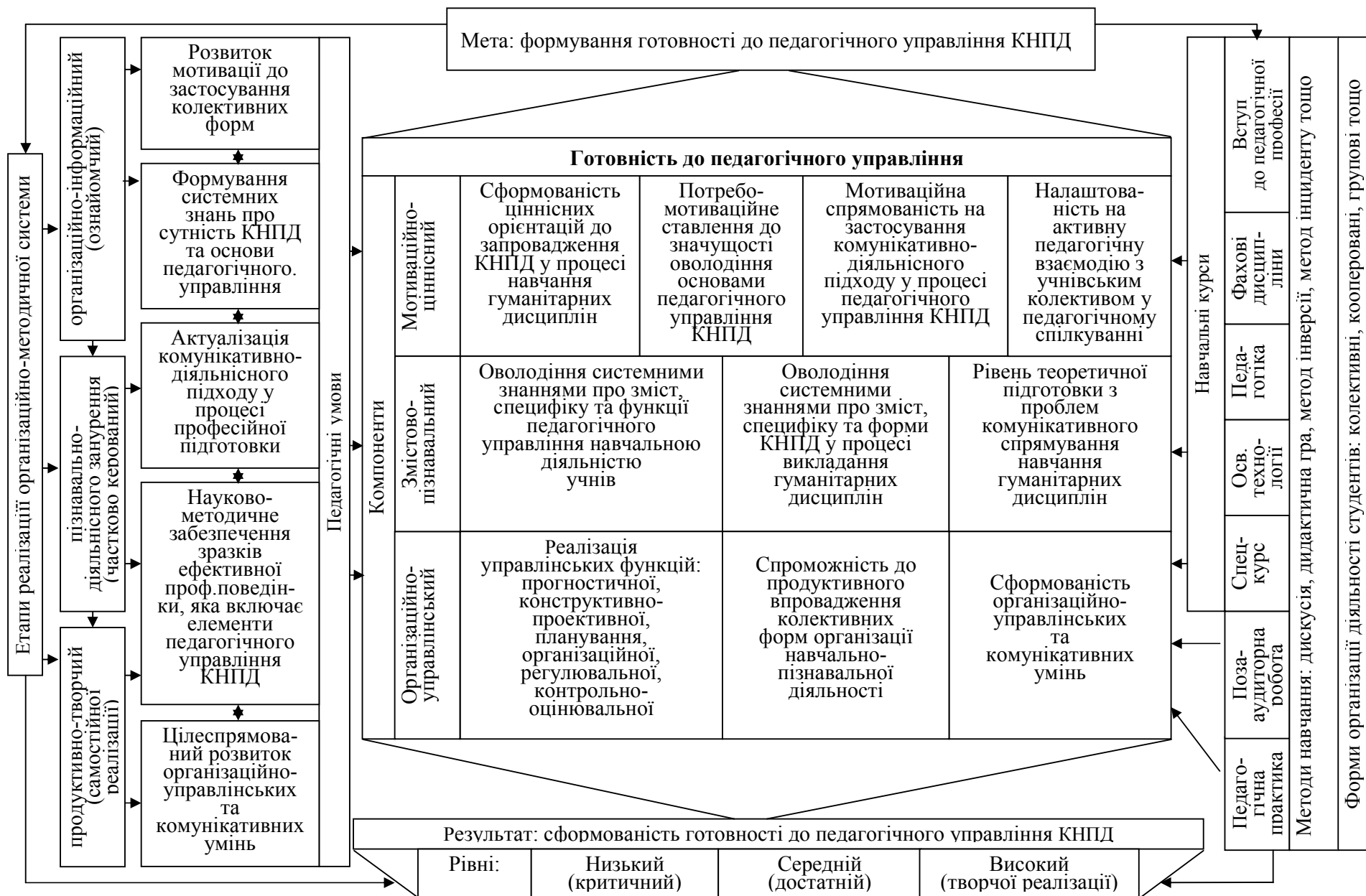
Готовність майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до педагогічного управління КНПД учнів розглядаємо у єдності та взаємодії складових: *мотиваційно-ціннісного компонента*, який характеризує особистісне ставлення майбутнього фахівця до формування власної готовності до педагогічного управління КНПД; *змістово-пізнавального компонента*, який передбачає рівень предметних і загальноосвітніх знань, що є засобами ефективного здійснення професійної діяльності вчителя, та *організаційно-управлінського компонента*, який відображає професійну реалізацію педагогом управлінських функцій, практичне забезпечення колективних форм організації навчання учнів.

Стан готовності майбутніх учителів до педагогічного управління КНПД учнів визначено за трьома рівнями: низьким (критичним), середнім (достатнім) і високим (творчим, професійної компетентності).

Аналіз діагностичних матеріалів засвідчив недостатній рівень сформованості готовності учасників експерименту до педагогічного управління КНПД, а саме: спрощене та ситуативне усвідомлення значущості оволодіння готовністю до педагогічного управління КНПД; фрагментарне володіння знаннями про специфіку КНПД, поверхневу обізнаність зі змістом педагогічного управління цим видом навчально-пізнавальної діяльності; недостатню сформованість практичних умінь здійснення керівництва КНПД учнів; репродуктивний характер практичної педагогічної діяльності; труднощі у розробці навчальних завдань, що потребують колективного розв'язання, низький рівень організаційних, управлінських і комунікативних умінь.

Зазначені вище результати діагностики спонукають до висновку, що традиційна практика підготовки майбутніх учителів не забезпечує комплексного формування у них готовності до педагогічного управління КНПД учнів, що зумовило необхідність розробки та впровадження організаційно-методичної системи формування означеної якості у майбутніх фахівців, модель якої подано на рисунку 1.

Основний зміст організаційно-методичної системи полягає у коригуванні змісту і форм організації навчальної діяльності студентів факультетів гуманітарного профілю під час вивчення дисциплін загальнопрофесійного та педагогічного циклу; у забезпеченні зразків колективних форм організації навчання на заняттях вищеназваних дисциплін; у створенні умов для участі студентів у колективних видах роботи в процесі позааудиторної роботи (індивідуальної та самостійної), соціалізації студентів шляхом залучення їх до творчої роботи, наближеної до оптимальних умов майбутньої педагогічної діяльності.

Рис. 1 Організаційно-методична система формування готовності майбутнього вчителя до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів (КНПД)

Цілеспрямоване формування готовності майбутніх фахівців до педагогічного управління КНПД учнів забезпечується через реалізацію комплексу педагогічних умов:

- розвитку у майбутніх учителів мотивації до застосування колективних форм організації навчально-пізнавальної діяльності учнів;
- формування системних знань студентів про сутність та основи педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю;
- цілеспрямованого розвитку у майбутніх педагогів організаційно-управлінських і комунікативних умінь;
- актуалізації комунікативно-діяльнісного підходу у професійній підготовці майбутнього вчителя;
- науково-методичного забезпечення зразків ефективної професійної поведінки з елементами оптимального педагогічного управління КНПД учнів.

Реалізація системи зумовила послідовність етапів її впровадження: організаційно-інформаційний (ознайомчий); етап пізнавально-діяльнісного занурення (частково керований) та продуктивно-творчий (самостійної реалізації).

У третьому розділі – “Дослідження ефективності організаційно-методичної системи формування готовності майбутнього вчителя до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів” – висвітлено методику та організацію формувального експерименту.

Формувальний експеримент передбачав впровадження організаційно-методичної системи формування готовності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів у послідовності трьох етапів, на кожному з яких здійснювалася реалізація взаємопов’язаних педагогічних умов, закладених в основу системи.

На *організаційно-інформаційному етапі* реалізовувалася педагогічна умова розвитку в майбутніх учителів мотивації до застосування колективних видів роботи у процесі організації навчально-пізнавальної діяльності учнів і започатковувалася впровадження педагогічної умови формування системних знань студентів про сутність КНПД та основ педагогічного управління означеним видом діяльності. Завдання організаційно-інформаційного етапу впровадження системи передбачали активізацію мотиваційного та змістового компонентів готовності до педагогічного управління КНПД учнів.

Ефективним засобом підвищення зацікавленості студентів проблемами педагогічного управління КНПД став підбір змісту навчання, що передбачало новизну, проблемність, зорієнтованість підготовки на майбутню практичну діяльність та практичне спрямування знань.

З метою ознайомлення студентів зі специфікою КНПД, забезпечення їх знаннями про сутність педагогічного управління означеним видом діяльності застосовувалася впровадження інтерактивних технологій опрацювання дискусійних питань на основі методик “Мікрофон”, “Моя позиція”, “Діалог”,

“Синтез думок”, “Пошук інформації”, що сприяло формуванню у студентів навичок спілкування у малій групі. Різновидом роботи стало впровадження колективних проєктів, обговорення яких здійснювалося за методикою “Коло ідей”. Підвищенню рівня теоретичної підготовки студентів сприяло здійснення ними індивідуальних досліджень, присвячених вивченню зарубіжних технологій кооперованого навчання.

Етап *пізнавально-діяльнісного занурення* передбачав подальшу реалізацію педагогічної умови формування системних знань студентів про сутність КНПД та основ педагогічного управління означеним видом діяльності та впровадження умови актуалізації комунікативно-діяльнісного підходу у процесі професійної підготовки майбутніх учителів.

Метою реалізації зазначених умов було визначено акумуляцію студентами передового педагогічного досвіду застосування колективних форм організації навчально-пізнавальної діяльності у процесі викладання гуманітарних дисциплін шляхом ознайомлення студентів із інтерактивними технологіями кооперованого навчання (робота у парах та ротаційних (змінюваних) трійках, “Карусель” (одночасне включення всіх учасників в активну роботу), ситуативного моделювання (моделі колективного навчання у грі); розширення навчально-методичного портфоліо з означених проблем та формування у студентів власного бачення перспектив використання КНПД у процесі викладання гуманітарних дисциплін.

Застосування методу інверсії (створення нових образів, домислення подій, доповнення і зміна сюжету, призначення нових ролей учасникам) сприяло активізації діалектичного мислення учасників. Використання методу інциденту забезпечило моделювання інсценізованих ситуацій з метою знаходження студентом виходу з так званої “стресової” ситуації із застосуванням власних комунікативних умінь. Опрацювання студентами методологічних основ забезпечення означених технологій здійснювалося із застосуванням форм роботи “Коло ідей” (метод для вирішення проблемних питань), “Мозковий штурм” (розробка кількох способів розв’язання проблеми).

Перехід до *продуктивно-творчого етапу* впровадження системи передбачав реалізацію такої педагогічної умови як науково-методичне забезпечення зразків ефективної професійної поведінки, що включає елементи педагогічного управління КНПД та педагогічної умови цілеспрямованого розвитку організаційно-управлінських умінь майбутніх учителів. Упровадження означених педагогічних умов передбачало поступову активізацію змістового та технологічного компонентів професійної готовності до педагогічного управління КНПД на поведінковому рівні, залучення студентів до самостійної творчості.

Завданням цього етапу стало моделювання педагогічних ситуацій і навчальних завдань із застосуванням колективних форм організації навчально-пізнавальної діяльності студентів на практичних заняттях із фахових дисциплін.

Робота передбачала впровадження технологій колективного навчання у малій групі: “Акваріум” (колективний диспут), інтерактивні методики “Ажурна пилка” (“Мозаїка”), “Броунівський рух” (“Навчаємо один одного”).

Активізація самостійної пошукової діяльності студентів здійснювалася шляхом розробки майбутніми вчителями власних дидактичних матеріалів як частини методичного портфоліо, підготовки презентацій для занять із профільних предметів із використанням методик КНПД, участі студентів у позааудиторній діяльності на основі колективної взаємодії.

Педагогічна практика передбачала перевірку та подальше вдосконалення студентами-практикантами власних умінь та навичок педагогічного управління КНПД учнів у процесі практичного впровадження методик колективного навчання у роботі з учнями різних вікових груп. Аналіз студентами-практикантами власної професійної поведінки у процесі педагогічного управління КНПД учнів здійснювався із застосуванням спеціально розроблених “листків самоспостереження” та висновків керівника педпрактикою і вчителів-методистів.

Підсумковий етап дослідження передбачав моніторинг динаміки рівнів готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до педагогічного управління КНПД учнів (табл.1), підсумкову діагностику її сформованості, визначення шляхів подальшого удосконалення процесу професійної підготовки майбутніх фахівців.

Таблиця 1

Динаміка рівнів готовності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів (у %)
(підсумковий етап)

Складові готовності	Високий рівень				Середній рівень				Низький рівень			
	К етап		П етап		К етап		П етап		К етап		П етап	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
Мотиваційно-ціннісний (аксіологічний) компонент	14,1	12,4	13,1	31,4	40,4	35,1	43,4	57,3	45,4	52,4	43,2	11,2
Змістово-пізнавальний (гносеологічний) компонент	10,3	9,3	7,3	38,7	31,2	30,1	34,3	55,0	58,5	60,5	58,4	6,3
Організаційно-управлінський (технологічний) компонент	7,0	10,8	11,0	30,1	31,5	21,0	30,6	58,3	61,5	68,1	58,5	11,6
Узагальнений показник	10,4	10,8	10,4	33,4	34,4	28,7	36,1	56,8	55,1	60,3	53,3	9,7

Аналіз результатів свідчить, що на підсумковому етапі кількість студентів у контрольній групі, що досягли високого рівня готовності до педагогічного управління КНПД, залишилась на рівні 10,4%. У експериментальній групі це число зросло до 33,4% (було 10,8%). На середньому рівні знаходяться відповідно 36,1% студентів у контрольній групі (було 34,4%) і 56,8% студентів

у експериментальній групі (було 28,7%). 53,3% студентів у контрольній групі (було 55,1%) та 9,7% студентів у експериментальній групі (було 60,3%) володіють низьким рівнем готовності до педагогічного управління КНПД.

Результати здійсненого експериментального дослідження підтверджують дієвість розробленої організаційно-методичної системи формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до педагогічного управління КНПД учнів, в основу якої закладено комплекс обґрунтованих педагогічних умов.

ВИСНОВКИ

1. На основі узагальнення теоретичних підходів конкретизовано поняття “готовність майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів” як цілісне особистісне професійне новоутворення, що уособлює оволодіння вчителем організаційним досвідом управління означеним видом навчально-пізнавальної діяльності на досконалому рівні. Означена професійна якість передбачає наявність у педагога чіткого розуміння суті та структури КНПД, професійного здійснення управлінських педагогічних функцій з метою створення сукупності умов для збагачення інтелектуальної та особистісно-духовної сфери учня, інтеріоризації цінностей, які транслуються в освітній процес гуманітарними дисциплінами.

2. Поетапність педагогічного управління процесом вивчення гуманітарних дисциплін визначено у єдності етапів: підготовчого, який передбачає створення умов для оволодіння учнями основами навчального матеріалу з означених предметів; оперативного, який полягає у забезпеченні педагогічно-управлінської діяльності вчителя з впровадження колективних навчальних завдань з метою створення психологічного простору, у якому повинні відбуватися певні зміни інтелектуальної та духовної сфери суб’єкта пізнання; підсумкового, який передбачає цілеспрямоване коректування системи педагогічного впливу та здійснення контролю у процесі КНПД учнів з метою виявлення змін інтелектуального та духовного характеру у свідомості та поведінці учнів, а також якостей, сформованих та закріплених внаслідок впливу гуманітарних дисциплін на розвиток особистості.

3. На основі узагальнення теоретичних підходів та структури педагогічної діяльності визначено специфіку управлінських функцій учителя у процесі педагогічного управління КНПД учнів під час викладання гуманітарних дисциплін: прогностичної, конструктивно-проективної, функції планування, організаційної, регулювальної, розвивальної, контрольної-оцінювальної.

4. Готовність майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до педагогічного управління КНПД учнів розглянуто у єдності і взаємодії складових: мотиваційно-ціннісного компонента (аксіологічного), який характеризує особистісне ставлення майбутнього фахівця до процесу формування власної готовності до забезпечення колективної навчально-пізнавальної діяльності під час вивчення гуманітарних

дисциплін; змістово-пізнавального компонента (гносеологічного), який передбачає високий рівень психолого-педагогічних і фахових знань як засобу ефективного здійснення професійної діяльності; організаційно-управлінського компонента (діяльнісного), який відображає рівень практичного володіння методиками педагогічного управління КНПД учнів.

5. Визначено три рівні сформованості готовності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до педагогічного управління КНПД: низький (критичний), який передбачає спрощене та ситуативне усвідомлення значущості оволодіння готовністю до педагогічного управління КНПД, фрагментарне володіння знаннями про специфіку КНПД у викладанні гуманітарних дисциплін, спрощене і ситуативне відтворення технологій управління КНПД учнів та відсутність організаційно-управлінських умінь; середній (достатній), який передбачає ситуативне усвідомлення значущості оволодіння готовністю до педагогічного управління КНПД; недостатньо повні знання стосовно суті та особливостей КНПД, репродуктивно-творчий характер практичної діяльності; високий (творчий, професійної компетентності), який передбачає усвідомлення значущості оволодіння технологією педагогічного управління КНПД учнів на рівні переконань, системні знання про специфіку педагогічного управління КНПД, творчий характер власної практичної діяльності.

6. Розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено організаційно-методичну систему формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до педагогічного управління КНПД учнів, яка передбачає цілеспрямоване забезпечення єдності організаційних форм, методів і засобів професійної підготовки та їх послідовності з метою формування сукупності знань, умінь, навичок, потреб, мотиваційних установок, які забезпечують високий рівень означеної якості у майбутніх фахівців.

Визначено та перевірено комплекс педагогічних умов експериментального навчання, закладених в основу системи: розвиток мотивації до застосування колективних форм організації навчально-пізнавальної діяльності учнів; формування системних знань студентів про сутність КНПД та основ педагогічного управління цим видом діяльності; актуалізація комунікативно-діяльнісного підходу у професійній підготовці майбутнього вчителя; науково-методичне забезпечення зразків ефективної професійної поведінки із елементами оптимального педагогічного управління КНПД учнів у процесі викладання гуманітарних дисциплін; цілеспрямований розвиток у майбутніх педагогів організаційно-управлінських та комунікативних умінь.

7. Впровадження означеної системи у сукупності всіх компонентів здійснювалося відповідно до основних етапів: організаційно-інформаційного (ознайомчого); етапу пізнавально-діяльнісного занурення (частково керованого); продуктивно-творчого (етапу самостійної реалізації).

8. Кількісний та якісний аналіз результатів дослідження засвідчив значне зростання рівня сформованості готовності до педагогічного управління КНПД в учасників експериментальної групи. На підсумковому етапі високого рівня готовності до педагогічного управління КНПД досягли 33,4% студентів експериментальної групи (було 10,8%); на середньому рівні знаходяться 56,8% студентів (було 28,7%); низький рівень у 9,7% студентів експериментальної групи (було 60,3%). Результати, отримані у контрольній групі, не виявили суттєвих змін у рівні готовності до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів. Кількість студентів контрольної групи, що досягли високого рівня, не змінилась і становить 10,4%, середній рівень – у 36,1% (було 34,4%), низький – у 53,3% (було 55,1%).

9. Порівняння отриманих кількісних показників доводить, що суттєві відмінності рівнів готовності до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів у студентів експериментальної та контрольної груп зумовлені впливом розробленої організаційно-методичної системи, що підтверджує її ефективність.

Виконане дисертаційне дослідження не вичерпує усіх аспектів окресленої проблеми. Подальшого наукового обґрунтування заслуговують більш детальна технологізація управлінської діяльності майбутнього вчителя, внесення коректив у теоретичну та практичну підготовку студентів вищих навчальних закладів до здійснення педагогічного управління пізнавальною діяльністю учнів, адаптація розробленої організаційно-методичної системи у практику навчання інших навчальних дисциплін.

Основні положення дисертації відображені у таких публікаціях:

Статті у фахових журналах:

1. Серняк О. М. Готовність майбутнього педагога до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів / О. М. Серняк // Людинознавчі студії : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Дрогобич : Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені Івана Франка, 2007. – Вип. 15. Педагогіка. – С. 57-67.

2. Серняк О.М. Методичні аспекти підготовки майбутнього вчителя початкової школи до педагогічного спілкування з учнівським колективом / О. М. Серняк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка. – 2006. – № 2. – С. 40-44.

3. Серняк О. М. Навички емпатійного сприймання як фактор професійної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови у вищій педагогічній школі / О. М. Серняк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Педагогіка. – 2005. – № 2. – С. 74-79.

4. Серняк О. М. Управлінський аспект професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя дисциплін гуманітарного циклу / О. М. Серняк // Наукові

записки Тернопільського державного педагогічного університету. Сер. Педагогіка. – 2008. – № 1. – С. 13-17.

Навчально-методичні посібники:

5. Серняк О. М. Теоретико-методичні основи педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів : методичні рекомендації до вивчення спецкурсу. – Тернопіль : ТНПУ, 2008. – 60 с.

Публікації у збірниках науково-практичних конференцій:

6. Серняк О. М. Мотиваційний аспект педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів / О. М. Серняк // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя : проблеми теорії та практики : збірник наукових праць / ред. кол. О. Г. Мороз, Н. В. Гузій та ін. – Вип. 3 (13). – К. : НПУ, 2005. – С. 265-268.

7. Серняк О. М. Організація проблемної комунікації у процесі педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів / О. М. Серняк // Нові концепції викладання іноземної мови в контексті Болонського процесу : матеріали Всеукраїнської науково-методичної конференції, 7 листопада 2007 року / укл. Г. А. Турчинова, О. О. Яременко, М. О. Шутова. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2007. – С. 179-182.

8. Серняк О. М. Особливості забезпечення контролю у педагогічному управлінні колективною навчально-пізнавальною діяльністю / О. М. Серняк // Удосконалення змісту та технологій оцінювання якості підготовки майбутніх фахівців відповідно до вимог Європейської асоціації якості освіти / Регіональний науково-практичний семінар. – Тернопіль : ТНПУ, 2007. – С. 39-41.

9. Серняк О. М. Педагогічні технології колективного навчання у професійній підготовці майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін / О. М. Серняк // Проблеми якості підготовки фахівців в умовах реформування вищої освіти : міжвузівська науково-методична конференція. – Хмельницький : Національна академія державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, 2007. – С. 170-172.

10. Серняк О. М. Формування організаційно-управлінської компетенції майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін / О. М. Серняк // Професійні компетенції та компетентності вчителя : регіональний науково-практичний семінар. – Тернопіль : ТНПУ, 2006. – С. 71 – 75.

АНОТАЦІЇ

Серняк О.М. Формування готовності майбутнього вчителя до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка, Тернопіль, 2008.

У дисертації досліджено проблему формування готовності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів. Інтерпретовано поняття “готовність майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів” та поняття організаційно-методичної системи формування означеної якості, визначено критерії та рівні сформованості готовності майбутнього вчителя до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів; виокремлено педагогічні умови, які сприяють формуванню цієї професійної якості. Розроблено й експериментально перевірено організаційно-методичну систему та педагогічні умови підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів, яка передбачає формування теоретичної і технологічної готовності до досліджуваного виду діяльності.

Ключові слова: підготовка майбутнього вчителя, педагогічне управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів; готовність до педагогічного управління колективною навчально-пізнавальною діяльністю учнів; організаційно-методична система; педагогічні умови формування готовності.

Серняк О. М. Формирование готовности будущего учителя к педагогическому управлению коллективной учебно-познавательной деятельностью учеников. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Тернопольский национальный педагогический университет имени Владимира Гнатюка, Тернополь, 2008.

В диссертации исследуется проблема формирования готовности будущего учителя гуманитарных дисциплин к педагогическому управлению коллективной учебно-познавательной деятельностью учеников.

Готовность будущего учителя гуманитарных дисциплин к педагогическому управлению коллективной учебно-познавательной деятельностью учеников рассматривается как наличие у педагога четкого представления о структуре коллективной учебно-познавательной деятельности, понимание ее сути, осознание учителем своей роли и места в процессе осуществления педагогических функций, а также совокупность социально значимых личностных качеств учителя.

Обозначенная компетентность рассматривается в единстве и взаимодействии компонентов: *мотивационно-ценностного* (аксиологического), который предусматривает личностно-ценностное отношение будущего учителя к процессу овладения, формирования собственной готовности к педагогическому управлению коллективной учебно-познавательной деятельностью учеников; *содержательно-познавательного* компонента, отображающего уровень

предметных и общеобразовательных знаний, которые являются средствами эффективного овладения профессиональной деятельностью учителя; *организационно-управленческого* компонента, который характеризует практическое овладение коллективными технологиями и методиками педагогического управления учебно-познавательной деятельностью учеников.

На констатирующем этапе исследования обнаружен недостаточный уровень формирования готовности будущего учителя гуманитарного профиля к педагогическому управлению коллективной учебно-познавательной деятельностью учеников, что обусловило внедрение организационно-методической системы, реализация которой предусматривает формирование у будущих учителей гуманитарных дисциплин единства знаний, умений, навыков, потребностей, мотивационных убеждений, обеспечивающих высокий уровень сформированности обозначенного качества у будущих учителей.

Сущность предложенной организационно-методической системы состоит в корректировке содержания и форм организации учебной деятельности будущих учителей в процессе изучения дисциплин общеобразовательного цикла и предметов педагогического цикла. В основу системы заложен комплекс педагогических условий формирования готовности будущего учителя к педагогическому управлению коллективной учебно-познавательной деятельностью учеников: развитие мотивации применения коллективных видов работы в процессе педагогического управления; формирование системных знаний студентов о сущности коллективной учебно-познавательной деятельности; актуализация коммуникативно-деятельностного подхода в профессиональной подготовке будущих учителей; научно-методическое обеспечение образцов эффективного профессионального поведения, включающего элементы педагогического управления коллективной учебно-познавательной деятельностью; целенаправленное развитие организационно-управленческих и коммуникативных умений студентов.

Позитивная динамика уровней сформированности готовности будущего учителя к педагогическому управлению коллективной учебно-познавательной деятельностью учеников на заключительном этапе подтвердила эффективность разработанной организационно-методической системы, что подтверждается достоверной разницей средних показателей готовности к педагогическому управлению коллективной учебно-познавательной деятельностью контрольной и экспериментальной группы.

Ключевые слова: профессионально-педагогическая подготовка будущих учителей, педагогическое управление коллективной учебно-познавательной деятельностью учеников; готовность к педагогическому управлению коллективной учебно-познавательной деятельностью учеников; организационно-методическая система, педагогические условия формирования готовности.

Sernyak O.M. The Formation of Intending Teachers' Readiness for Pedagogical Management of Cooperating Learning in the Classroom. – Manuscript.

Thesis for candidate degree in Pedagogical sciences, speciality 13.00.04 –Theory and Methodology of Professional Education. – Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University, Ternopil, 2008.

The thesis focuses on the problem of formation of intending teachers' readiness for the professional pedagogical management of cooperating learning in the classroom.

The thesis defines the essence of the term “readiness for the professional pedagogical management of cooperating learning in the classroom “, its structure and practical components, criteria and indices of the level of formation of the phenomenon under investigation.

The thesis presents the model of the system of the intending teachers' professional training which includes pedagogical conditions of intending teachers' training for the professional pedagogical management of cooperating learning in the classroom. The experimental study has confirmed the efficiency of the authorized system and pedagogical conditions included.

Key words: professional training of intending teachers, pedagogical management, cooperating learning, readiness for the professional pedagogical management of cooperating learning in the classroom; organization-methodological system; pedagogical conditions.

Підписано до друку 12. 05.2008 року. Формат 60x90/16
Папір друкарський. Друк RESO. Ум. друк. арк. 0,9.
Наклад 100 примірників. Зам. № 113

Видрук оригінал-макету:
редакційно-видавничий відділ Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль,
46027, Україна

